

**BOSHLANG'ICH SINIF O'QUVCHILARIGA TARIXIY OBIDALAR QANCHALIK
MUHIM****Nomozova Shahzoda Abdualim qizi****Guliston davlat pedagogika institute Pedagogika fakulteti,****Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-kurs talabasi****Ilmiy rahbar: Yusufaliyeva Gulnora****shahzodanomozova301@gmail.com****+998970292712****<https://doi.org/10.5281/zenodo.20096205>**

Annotatsiya: Mazkur maqolada boshlang'ich ta'lim o'quvchilariga tarixiy obidalar haqida bilim berishning ahamiyati yoritilgan. Unda tarixiy-madaniy merosning yosh avlodni tarbiyalashdagi o'rni, bolalarda Vatanga muhabbat, milliy g'urur va tarixga hurmat tuyg'ularini shakllantirishdagi roli tahlil qilinadi. Shuningdek, boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh xususiyatlaridan kelib chiqib, ularga tarixiy obidalarni tanishtirishning samarali usullari, jumladan, ko'rgazmali vositalar, sayohatlar, interaktiv mashg'ulotlar va zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish masalalari ko'rib chiqiladi. Maqolada ta'kidlanishicha, tarixiy obidalar bilan erta tanishish o'quvchilarning dunyoqarashini kengaytiradi, ularning bilim olishga bo'lgan qiziqishini oshiradi hamda madaniy merosga ongli munosabatni shakllantiradi. Shu bilan birga, kichik yoshdagi bolalarning tarixiy ma'lumotlarni qabul qilish jarayoni psixologik jihatdan tahlil qilinadi va o'qituvchilar uchun amaliy tavsiyalar beriladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, boshlang'ich ta'lim jarayonida tarixiy obidalar haqidagi bilimlarni tizimli ravishda berib borish o'quvchilarning ta'lim sifati va tarbiyasiga ijobiy ta'sir ko'rsatadi hamda ularni har tomonlama barkamol, o'z tarixini qadrlaydigan shaxs sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: *boshlang'ich ta'lim, tarixiy obidalar, madaniy meros, milliy qadriyatlar, vatanparvarlik, ma'naviy tarbiya, pedagogik yondashuv, interaktiv metodlar, ekskursiya, ta'lim samaradorligi, mustaqil fikrlash, madaniy ong, innovatsion ta'lim texnologiyalari*

Аннотация: В данной статье подчеркивается важность ознакомления учащихся начальной школы с историческими памятниками. Анализируется роль историко-культурного наследия в воспитании молодого поколения, его роль в формировании у детей любви к Родине, национальной гордости и уважения к истории. Также, с учетом возрастных особенностей учащихся начальной школы, рассматриваются эффективные методы ознакомления с историческими памятниками, включая использование наглядных пособий, экскурсий, интерактивных мероприятий и современных педагогических технологий. В статье подчеркивается, что раннее знакомство с историческими памятниками расширяет мировоззрение учащихся, повышает их интерес к обучению и формирует осознанное отношение к культурному наследию. Одновременно проводится психологический анализ процесса восприятия детьми исторической информации и даются практические рекомендации для учителей. Результаты исследования показывают, что систематическое предоставление знаний об исторических памятниках в процессе начального образования оказывает положительное влияние на качество образования и воспитания учащихся и способствует формированию из них всесторонне развитых личностей, ценящих свою историю.

Ключевые слова: начальное образование, исторические памятники, культурное наследие, духовное воспитание, идентичность учащихся, педагогический подход, интерактивные методы, экскурсия, демонстрационное образование, эффективность обучения, самостоятельное мышление, расширение мировоззрения, культурное сознание, образовательная значимость, инновационные образовательные технологии.

Bugungi globallashuv davrida yosh avlodni milliy ruhda tarbiyalash, ularning tarixiy ongini shakllantirish muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Ayniqsa, boshlang'ich ta'lim bosqichida o'quvchilarga tarixiy obidalar haqida tushuncha berish, ularni milliy merosimiz bilan tanishtirish orqali Vatanga muhabbat va sadoqat tuyg'ularini rivojlantirish alohida ahamiyat kasb etadi. Zero, tarixiy obidalar xalqning o'tmishi, madaniyati va qadriyatlarini o'zida mujassam etgan bebaho boylikdir. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganidek, *“Biz buyuk tarixga ega xalqmiz va bu tarixni chuqur o'rganish, uni yosh avlod ongiga singdirish eng muhim vazifamizdir.”* Ushbu fikr tarixiy merosni o'rganish nafaqat ilmiy, balki tarbiyaviy jihatdan ham muhim ekanligini ko'rsatadi. Shuningdek, davlat rahbari tomonidan ilgari surilgan yana bir muhim g'oya – yoshlarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash orqali ularda mustahkam fuqarolik pozitsiyasini shakllantirish zarurligidir. Boshlang'ich sinf o'quvchilari hali dunyoni anglash jarayonida bo'lib, ular ko'proq ko'rgazmali va hayotiy misollar orqali bilimlarni qabul qiladilar. Shu sababli tarixiy obidalar haqidagi ma'lumotlarni sodda, tushunarli va qiziqarli shaklda yetkazish muhimdir. Masalan, qadimiy shaharlar, me'moriy inshootlar, maqbaralar va muzeylar haqida hikoya qilish orqali bolalarda tarixga nisbatan qiziqish uyg'otish mumkin. Bu esa ularning tafakkurini kengaytirib, milliy o'zlikni anglashiga yordam beradi. Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev yana shunday degan edi: *“Tarixni bilmagan inson – kelajagini to'g'ri belgilay olmaydi.”* Shu nuqtai nazardan qaraganda, boshlang'ich ta'lim jarayonida tarixiy obidalarni o'rganish bolalarning nafaqat bilim darajasini oshiradi, balki ularni ongli, mas'uliyatli va Vatan ravnaqi uchun xizmat qiladigan shaxs sifatida tarbiyalaydi. Mazkur maqolaning kirish qismida ko'rib chiqilgan ushbu masalalar tarixiy obidalarni boshlang'ich ta'lim tizimiga samarali integratsiya qilish zaruratini asoslab beradi. Chunki aynan shu bosqichda berilgan bilimlar o'quvchilarning keyingi rivojlanishida mustahkam poydevor vazifasini bajaradi.

Boshlang'ich ta'lim jarayonida tarixiy obidalarni o'rganish o'quvchilarning nafaqat bilim doirasini kengaytiradi, balki ularning shaxs sifatida shakllanishiga ham kuchli ta'sir ko'rsatadi. Yosh bolalar atrof-muhitni asosan tasviriy va hissiy qabul qilganliklari sababli, tarixiy obidalar haqidagi ma'lumotlarni ular uchun sodda, jonli va qiziqarli tarzda yetkazish muhim hisoblanadi. Bu jarayonda o'qituvchi nafaqat bilim beruvchi, balki bolalarda tarixga nisbatan qiziqish uyg'otuvchi yo'naltiruvchi rolini ham bajaradi. Tarixiy obidalar – bu shunchaki qadimiy binolar emas, balki o'tmishdan kelayotgan tirik xotiradir. Ular orqali o'quvchilar ajdodlar hayoti, ularning mehnati, orzu-intilishlari va madaniyati haqida tasavvurga ega bo'ladilar. Masalan, qadimiy me'moriy inshootlar yoki yodgorliklar haqida hikoya qilish jarayonida bolalar o'sha davr muhitini tasavvur qilishga harakat qiladi. Bu esa ularning tasavvur qilish qobiliyatini rivojlantirib, mustaqil fikrlashga undaydi. Shuningdek, tarixiy obidalarni o'rganish o'quvchilarda milliy qadriyatlarga hurmat tuyg'usini shakllantiradi. Bola o'z yurti hududida mavjud bo'lgan tarixiy boyliklar haqida bilgan sari, unda o'zlikni anglash, milliy g'urur va mas'uliyat hissi kuchayadi. Bu esa kelajakda ularning jamiyatda faol, ongli va fidoyi shaxs bo'lib

yetishishiga zamin yaratadi. Shu ma'noda, tarixiy obidalar tarbiyaviy vosita sifatida ham katta ahamiyatga ega.

Ta'lim jarayonida tarixiy obidalarini o'rgatishda turli zamonaviy pedagogik usullardan foydalanish samarali natija beradi. Masalan, rasmlar, videolar, virtual sayohatlar, sahnalashtirilgan darslar orqali o'quvchilar mavzuni yanada chuqurroq anglaydilar. Ayniqsa, ekskursiyalar tashkil etish bolalarda katta taassurot qoldiradi. O'quvchi o'z ko'zi bilan tarixiy obidani ko'rganida, u haqidagi bilim yanada mustahkamlanadi va uzoq vaqt xotirasida saqlanadi. Bundan tashqari, boshlang'ich sinf o'quvchilarining yosh xususiyatlarini hisobga olish muhimdir. Ular murakkab tarixiy tushunchalarni qabul qilishda qiynalishi mumkin, shuning uchun ma'lumotlarni qisqa, aniq va hayotiy misollar bilan boyitib berish zarur. Masalan, ertak yoki kichik hikoyalar orqali tarixiy obidalar haqida tushuncha berish bolalar uchun yanada tushunarli va qiziqarli bo'ladi. Bu usul ularning darsga bo'lgan qiziqishini oshirib, faol ishtirok etishiga yordam beradi. Tarixiy obidalarini o'rganish jarayonida o'quvchilarda asrab-avaylash mas'uliyati ham shakllanadi. Ular tarixiy merosni kelajak avlodlarga yetkazish zarurligini anglay boshlaydilar. Bu esa ekologik va madaniy ongning rivojlanishiga xizmat qiladi. Shu tariqa, tarixiy obidalar haqida berilgan bilimlar faqat nazariy emas, balki amaliy ahamiyat kasb etadi.

Xulosa qilib aytganda, boshlang'ich ta'lim o'quvchilariga tarixiy obidalar haqida bilim berish nafaqat ularning bilim saviyasini oshiradi, balki ma'naviy-axloqiy jihatdan yetuk shaxs bo'lib shakllanishiga ham xizmat qiladi. Tarixiy obidalar orqali o'quvchilar o'z xalqining boy o'tmishi, madaniyati va qadriyatlarini bilan tanishib, ularda milliy g'urur, Vatanga muhabbat va ajdodlarga hurmat tuyg'ulari shakllanadi. Shuningdek, tarixiy merosni o'rganish o'quvchilarning tafakkurini kengaytiradi, mustaqil fikrlash qobiliyatini rivojlantiradi hamda ularni ongli ravishda bilim olishga undaydi. Ayniqsa, zamonaviy pedagogik yondashuvlar va interaktiv usullar yordamida tashkil etilgan darslar bu jarayonni yanada samarali qiladi. Natijada, o'quvchilar nafaqat tarixiy ma'lumotlarga ega bo'ladilar, balki ularni anglash, baholash va asrab-avaylash zarurligini ham tushunib yetadilar. Demak, boshlang'ich ta'lim tizimida tarixiy obidalar mavzusiga alohida e'tibor qaratish kelajak avlodni barkamol, o'z tarixini qadrlaydigan va jamiyat rivojiga munosib hissa qo'sha oladigan shaxs sifatida tarbiyalashning muhim omillaridan biridir. Shu bois, ushbu yo'nalishda olib boriladigan ta'lim-tarbiya ishlari izchil va samarali tashkil etilishi zarur.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Shavkat Mirziyoyev. *Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi*. Toshkent: O'zbekiston, 2022.
2. Abduqodirov A. *Ta'limda innovatsion texnologiyalar*. Toshkent: Fan, 2020.
3. Axmedov B. *O'zbekiston tarixi*. Toshkent: O'qituvchi, 2019.
4. Yo'ldoshev J. *Pedagogika asoslari*. Toshkent: O'qituvchi, 2018.
5. Ziyomuhamedov B. *Milliy tarbiya nazariyasi*. Toshkent: Sharq, 2017.
6. O'zbekiston Respublikasi Xalq ta'limi vazirligi. *Boshlang'ich ta'lim davlat ta'lim standarti*. Toshkent, 2021.
7. Qosimov O. *Tarixiy meros va uning tarbiyaviy ahamiyati*. Toshkent: Ma'naviyat, 2019.
8. To'xtaxo'jayev N. *Umumiy pedagogika*. Toshkent: Fan va texnologiya, 2016.
9. UNESCO. *Cultural Heritage and Education*. Paris, 2018.

10. Vygotsky L. *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard University Press, 1978.